

# Ս Ի Ո Ն

ԺԳ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1939

ՊԳՈՍՏՈՍ

ԹԻԻ 8

## ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

### ՀՈԳԵԻՈՐ ՀՈՒՆԶՔԸ

Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը անգամ մը եւս կը բերկրի, ձեռնադրութեամբ Ընծայարանի վեց Արեգաներուն: Լուսահողի Պատրիարքի կեանքի վերջալոյսին զուգարէպ այս հոգեւոր հունձքը, աւելի քան սիրելի էր իրեն, եւ ինք տարուան սկիզբէն քաղցր յոյսերով սպասումն ունէր այս ցանկալի օրուան. մօրը զրկեց զինք եւ իր որբացած աշակերտները այդ ուրախութենէն:

Կը մխիթարուինք սակայն մեր այս արտամխառն զգացումներուն մէջ, վասն զի ինչպէս Ս. Յակոբեանց Աթոռը, նոյնպէս նաեւ Նորընծաները, յանձին Նոր Գահակալին զտած են արդէն իրենց հովանին ու Հայրը, անխնայ գործակից նախորդ երկու Պատրիարքներուն, եւ սրտեռանդն մշակը այս Հաստատութեան եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ բարգաւաճման:

Մեր վեց Նորընծաները, որոնք հոգեւոր ծառայութեան կը նուիրեն իրենց Թարմատի կեանքը, կուգան մեր ժողովուրդի ամենէն խոնարհ՝ բայց բեղմնաւոր խաւերէն: Անոնց անմեղ բայց զիտակից մանկութիւնը թէեւ չէ քալած արեան եւ կորուստի ուղիներէն, սակայն տեսած ու զգացած են այդ աւերին կնիքով դրոշմուած իրականութիւնը այս Եկեղեցիին ու ցեղին, եւ իրենց զգայուն եւ բարի հոգին՝ առաջին օրէն տողորուած է նուիրումի եւ գոհողութեան խորունկ զգացումով հանդէպ Մայրենի Եկեղեցւոյ եւ Ազգի ծառայութեան, որոնց համար դարերով հալածուած ու նահատակուած էին իրենց նախնիք: Յեղին Գողգոթայի ճամբուն վրայ ծնած այս ազնիւ հայորդիներուն համար կարելի չէր անշուշտ անտարբերութեամբ վերաբերիլ եղբրական անցեալի մը նաւարեկութենէն խուսած մեր այն հարստութեան ու արժէքին հանդէպ, որ Հայ Եկեղեցին է: Ուզեցին զինուորապետիլ անոր, այն իրական զգացումով թէ ճշմարիտ՝ հայու պարտք մը կը կատարեն, լուսաւորելու, ոգեւորելու, եւ ապրեցնելու, մոռութի, մորմոքի, եւ մահացումի մատնուած հաւաքականութիւն մը, որ տակաւ կը զգայ թէ իր գոյութեան գաղթափին վրայ կը գտնուի, եւ լոյսին դալու շարժումներ կը փորձէ:

Շուրջ եօթը տարիներու իրենց դպրոցական պատրաստութեան բեղուն շրջանը անցաւ Ս. Յակոբեանց կրօնաշունչ միջնորդութիւն մէջ, այս Աթոռի, եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ համար իրենց կեանքը ողակիզած անմահներու հովանիին ու նայուածքին տակ: Աւետարանի, եւ Եկեղեցւոյ նուիրեալներու հոգեկան լոյսին մէջ հասունցաւ ու անուշցաւ անոնց մտաւոր ու հոգեւոր կեանքը, բազմաբեա եւ բաւարար պատրաստութեամբ: Վստահ ենք որ փորձառութեան բովին մէջ մարզուելէ եւ թրծուելէ վերջ, պիտի կարենան ըլլալ արժանի յաջորդները իրենց մտափայլներուն, շնորհազարդուած Հայ Եկեղեցականի տոհմիկ ազնուականութեամբ, որոնցմէ վերջինին ձայնը այնքան քաղցր կը հնչէ տակաւին իրենց մէջ, կոչումի եւ պարտքի ճամբուն վրայ:

Ուրախութիւնը որ կը լեցնէ զմեզ այս հոգեւոր հունձքին առջեւ, անպարագրելի է: Վեց անձուէր եւ պատրաստուած երիտասարդներ եւս կուզան միանալու այն փաղանգին, ճանձինք նուիրեալներու այն երամին, որ Դուրեան եւ Թորգոմ կրթանուէր Պատրիարքներու օրով, եւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան ջանքերով՝ այս վերջի տասնեւհինգ տարիներուն պատրաստուեցաւ Ս. Աթոռոյ եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սպասին: Կար ատեն մը, երբ Հայ Երուսաղէմը կը պատրաստէր կրօնաւորներ Ս. Տեղեաց պաշտպանութեան, եւ վանական ներքին ու անմիջական պէտքերուն համար միայն: Այդ պէտքերը այսօր դարձեալ կը պահեն իրենց ամբողջ ծանրութիւնը, Միաբանութեան ուժերը սպառելու տեսակէտով, նոյնիսկ աւելի աճած ու բարդացած: Այս ըստի պողական պահանջներուն վրայ աւելցած է նաեւ Հայ Եկեղեցւոյ գէթ մեծ մասի հոգեւոր սպասարկութեան շատ ընդարձակ պարտականութիւնը, էլ միաժնի եւ Արմաշի դադարումէն վերջ մասնաւանդ, եթէ նկատի չառնենք Անթիլիասը, որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւոր պէտքերուն հազիւ կրնայ հասնիլ:

Հայ Եկեղեցին իր պատմական կեանքի ընթացքին, միշտ ջանք ըրած է նախանձախնդրօրէն պատրաստելու իր պաշտօնեաները. պէտք չենք զգար հոս թուելու տեւական արդիւնքները մեր ներքին կենսունակութեան նուիրուած այդ համեստ ուժերուն, որոնք սրտառուչ անդրանկութեամբ օժտեցին զմեզ, անօտարանալի ժառանգութեան մը համար, որը ո՛չ Եկեղեցականինն է այսօր, եւ ո՛չ Աշխարհականին, այլ ամբողջ Հայութեան առհասարակ: Մեր նախնեաց այս բարձր եւ պայծառ տեսիլը այսօր առաւել քան երբեք պէտք է կազմէ յատակը մեր մտածումին եւ գործին, կարենալ շարունակելու համար մեր պատմական դերը:

Նորութիւն մը ըսած չենք ըլլար, եթէ կրկնենք թէ Հայ Եկեղեցին այժմու մեր անփառունակ եւ վերաւոր իրականութեան մէջ, ամենէն կենսական ու միակ ազգալին է Հայ ժողովուրդի ինքնապահպանման: Ան իբրեւ կրօնական Հաստատութիւն, ոչ միայն զիրք մը ու դեր մը ապահոված է հայուն զրիստոնէական եկեղեցւոյ ընտանիքին մէջ, այլ նաեւ անոր խնամքին ներքեւ ազնուացած ու ամրացած են Հայ ժողովուրդին ընտանեկան, բարոյական, եւ ընկերային կեանքի սկզբունքներ: Ասոր համար է որ Հայ ժողովուրդը եւ

Հայաստանեայց Եկեղեցին նոյնացած են իրարու հետ՝ ինչպէս պատմութեան մէջ, նոյնպէս եւ առաւելաբար այսօր:

Հայ Եկեղեցւոյ կապը իր ժողովուրդի հետ զարմանալի իրականութիւն մըն է, որ իր պատմական ցեղային ու հոգեկան խորունկ պատճառները ունի, եւ հայը հայ պահելու կենսական ու միակ պայմանը՝ զէթ իրերու այս վիճակին մէջ: Պէտք է յարգել զայն, եւ նուիրուի մանաւանդ անոր վերկենցադման եւ պայծառութեան: Մեր գերերջանիկ պապերուն համար դարեր պէտք եղան, արիւնի եւ արցունքի, սիրոյ եւ զոհողութեան դարեր, բռնելու եւ զտելու համար մեր էութեան մաքուր ոսկին, Հայ ժողովուրդի բնութիւնը, խիղճը, Հայաստանեայց Եկեղեցին: Պէտք չէ թոյլ տալ որ դարերու այդ ամրոցը, հոգեկան այս ժառանգութիւնը քանդուի քար առ քար, կայծ առ կայծ:

Ժողովուրդ մը այն ատեն կ'այրիանայ, երբ կը լքէ տակաւ հոգեկան այն արժէքները, որոնք իր գոյութեան սիւները կը կազմեն: Տարինքէ ի վեր դանդաղ անձնասպանութեամբ մենք կը լքենք այն փրկարար նմանութիւնը որ անձնիւր հայու հոգեկան արժէքն է: Պէտք է ջանալ այս նմանութեան մըտածումին եւ գիտակցութեան մէջ կանչել Հայը: Այս նմանութիւնը, այսինքն հայու բնութեան միակ արժէքը կը գտնուի Հայ Եկեղեցիին մէջ, որ գործարան եւ ստեղծիչն է այս միութեան եւ մեր ժողովուրդի բնութեան, ուր հայ հոգին դարերով մարդուած է գէպի բարին եւ կատարեալը:

Իրականութեան այս լոյսին մէջ, կրկնապէս կը վարդապառի եւ կը վստմանայ այն ուղին որուն վրայ գտեպինք կը կենան այս վեց անձնազոհները՝ եւ այն Իստայը, որուն զինուորագրութեան անոնք Աստուծոյ եւ Ս. Եկեղեցիին առջեւ կնքելով կարմիր ուխտը իրենց հոգիին: Ո՛հ այդ ուխտը, կրակէ այդ շապիկը, ինչպէս կ'ըսէին հինքեր, գիւրին չէ հագնիլ, եւ այս գիտեն անոնք որ կը խիզախեն զինուորագրուիլ Աստուծոյ եւ մարդոց՝ Հայ Եկեղեցւոյ ծառայութեան:

Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւնը իր հոգիի խորէն կը բերկրի այսօր ի տես նուիրեալներու այս երամին, որոնք իր թիւն ու որակը աճեցնելէ վերջ, կուգան կրելու իր սրբազան ուխտին տապանակը: Ողջերու այս ուրախութեան կը միանան անշուշտ իրենց հոգիով այս Հաստատութեան մեծ ու սրբազան երախտաւորները, վասնզի անոնց տեսիլն է որ մարմին կ'առնէ այսկերպ, հոգեւոր ժառանգութեան մը լուսակարմիր գծով:

Վստահ ենք թէ Հայ ժողովուրդը կը բաժնէ Մեր այս ուրախութիւնը, եւ բերկրանքի յուզումով պիտի նայի մեզի հետ իր այս ազնիւ ու հոգեւոր մշակներուն, որոնք իրմէն իրեն կ'ընծայուին:

ԽՄԲ.